

Rekabet Kurumu Başkanlığından,
REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2010-4-83 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : **10-47/870-303**
Karar Tarihi : 1.7.2010

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : Doç. Dr. Mustafa ATEŞ, Mehmet Akif ERSİN,
İsmail Hakkı KARAKELLE, Doç. Dr. Cevdet İlhan GÜNAY,
Murat ÇETİNKAYA, Reşit GÜRPINAR

B. RAPORTÖRLER : Kerem TOMUR, Canan KARAMANOĞLU

C. BAŞVURAN : Re'sen

D. HAKKINDA İNCELEME

YAPILANLAR : - TUI Travel PLC
TUI Travel House Crawley Business Quarter
Fleming Way Crawley West Sussex, İNGİLTERE
- Tantur Turizm Seyahat A.Ş.
Kore Şehitleri Cd. No:55 K:1 Zincirlikuyu/İstanbul

E. DOSYA KONUSU: TUI Travel PLC (TUI) tarafından Türkiye'de otelcilik hizmetleri pazarındaki fiyatların manipüle edilmesi, bir dizi turistik tesis ile uzun dönemli münhasırlık anlaşmaları imzalanması.

F. İDDİALARIN ÖZETİ: Re'sen hazırlanan Bilgi Notu'nda, otelcilik hizmetlerine ilişkin Türkiye coğrafi pazarında TUI tarafından, pazarındaki fiyatların manipüle edilmesi ve bir dizi turistik tesis ile uzun dönemli münhasırlık anlaşmaları imzalanması hususu incelenmiştir.

G. DOSYA EVRELERİ: Dosya konusuna ilişkin 30.3.2010 tarih ve 2010-4-83/İİ-10-MA sayılı İlk İnceleme Raporu, 8.4.2010 tarih ve 10-29 sayılı Kurul toplantısında görüşülmüş ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. ve 6. maddelerinin ihlaline ilişkin bir soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının belirlenmesi amacıyla, Kanun'un 40/1. maddesi uyarınca önaraştırma yapılmasına 10-29/435-M sayı ile karar verilmiştir.

İlgili karar uyarınca düzenlenen 21.6.2010 tarih ve 2010-4-83/ÖA-10-258 KT sayılı Önaraştırma Raporu 24.6.2010 tarih ve REK.0.08.00.00-110/242 sayılı Başkanlık önergesi ile 10-47 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ: İlgili Rapor'da; TUI ile bir dizi turistik konaklama tesisi arasında imzalanan ve münhasırlık içeren sözleşmelerin 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliğ hükümlerine aykırılık içermediği ve Grup Muafiyeti kapsamında bulunduğu; bu nedenle, TUI Travel PLC hakkında 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek bulunmadığı görüşüne yer verilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. İlgili Pazar

I.1.1. İlgili Ürün Pazarı

Hakkında önaraştırma yürütülen TUI, tur operatörlüğü yapan bir teşebbüstür. Türkiye'ye müşteri getirecek yurt dışındaki tur operatörleri, incoming hizmeti vermek isteyen acenteler ile anlaşmaktadır. Öte yandan, TUI'nin sahibi bulunduğu Tantar Turizm Seyahat A.Ş. (Tantar) aynı zamanda incoming hizmet veren bir seyahat acentası niteliğindedir. Bu anlamda ilgili ürün pazarının "Incoming seyahat hizmetleri pazarı" olması gerektiği değerlendirilmektedir. Diğer ilgili ürün pazarı ise bu acentelerin münhasır ilişkilerinin bulunduğu konaklama tesislerinin faaliyet gösterdiği ve üst pazar niteliğindeki "otelcilik hizmetleri pazarı" olarak belirlenmiştir.

I.1.2. İlgili Coğrafi Pazar

Dosya mevcudu bilgiler çerçevesinde, ilgili coğrafi pazar "Türkiye" olarak tespit edilmiştir.

I.2. TUI'den Elde Edilen Bilgiler

TUI tarafından kurumumuza gönderilen, konu hakkındaki yazıda, TUI'nin ve Tantar'un faaliyet alanıyla ilgili bilgileri vermekte, aynı zamanda önaraştırma konusu olayla ilgili bazı açıklamalarda bulunmaktadır.

Yazıda, dünyanın çeşitli ülkelerinden Türkiye'ye gelen turistlerin kendi ülkelerinde faaliyet gösteren tur operatörlerinden seyahat paketleri satın aldıkları, dünya genelindeki kaynak pazarlardan Türkiye'ye gelen turistlerin bu geleneksel seyahat paketi satın alımının dışında her geçen gün artmakta olan ve uçuş ile konaklama hizmetini farklı kaynaklardan temin yoluna da gittiklerini belirtilmektedir.

Ayrıca, Türkiye'de TUI dışında Thomas Cook, REWE, FTI, Alltours Oger gibi önde gelen, büyüklü küçüklü çok sayıda global ve yerel tur operatörlerin de bulunduğu ifade edilmekte ve 2007-2009 döneminde TUI bünyesindeki tur operatörleri aracılığıyla Türkiye'ye gelen turist sayısı verisi ülke bazında sunulmaktadır.

Buna göre, Kültür ve Turizm Bakanlığınca açıklanan veriler çerçevesinde, 2009 yılında ülkemize gelen 27 milyon turistten yaklaşık ... milyonu TUI müşterisi olup, bu sayı o yıl ülkemizi ziyaret eden toplam turist sayısının sadece %....'sini oluşturmaktadır.

TUI, konaklama amaçlı turistik tesislerle münhasırlık içeren anlaşmalar yaptığını kabul etmekte; ancak söz konusu münhasırlıkların kaynak pazarına ilişkin gerçekleştiğini, dolayısıyla tesisin tamamının sadece TUI'ye kapatılmasının söz konusu olmadığını ifade etmektedir. Mezkûr şirket yazıda ayrıca, Turizm tesislerinin birçok ülkeden gelen ziyaretçiye hizmet verdiğini, bu nedenle bu tesislerin odalarını teklif edebileceği çeşitli kaynak pazarlarında faal çok sayıda tur operatörünün bulunduğunu açıklamalarına eklemektedirler. Yazıda, TUI bünyesindeki tur operatörlerinin bu anlaşmalarla tesislerin belirtilen münhasır kaynak pazar dışındaki başka operatörlerle anlaşma yapmalarını herhangi bir şekilde kısıtlamadığı ve dolayısıyla bu anlaşmaların pazarın başka tur operatörlerine kapatılmasına yol açmasının söz konusu olmadığı dile getirilmektedir.

10-47/870-303

90 TUI, Rekabet Kurulunun 10-19/227-85 sayılı Mastur kararındaki, münhasırlık karşılığı yapılan ön ödemelerin düşük kış sezonu boyunca nakit akışı sıkıntısı otel sahipleri tarafından otellerin faaliyetlerinin finansmanına büyük katkıda bulunduğu, ön ödemelerin tesislerin sermaye yatırımı için kullanılarak ülkedeki otel yatak kapasitesi ve kalitesinin artırıldığı tespitine katıldığını da belirtmiştir.

Diğer taraftan, TUI bünyesindeki tur operatörlerinin taraf olduğu anlaşmaların %98'inin ... süreleri aşmayan kısa süreli/sezonluk anlaşmalar şeklinde ve sadece ilgili kaynak pazarı ile sınırlı münhasırlık hükümleri içerdiği açıklanırken, tesislerin kalan odalarını doğrudan veya üçüncü kişiler aracılığıyla başka kaynak pazarlardan gelen turistlere açmakta serbest olduğu vurgulanmaktadır.

100 TUI tarafından, şirket bünyesindeki tur operatörlerinin arasında en yüksek kaynak pazarı münhasırlığı oranına sahip olan TUI Nordic'in sahip olduğu yaklaşık ... sözleşmedeki münhasırlık oranının %... gibi yüksek bir oran olsa da bu ... sözleşmeden sadece ... birden fazla sezon için yapıldığı, TUI İngiltere'nin yaptığı yaklaşık ... sözleşmeden ise sadece ...'ünün (%....) kaynak pazarı esasında münhasır olmakla birlikte ...'inin birden fazla sezon için imzalandığı belirtilmektedir. TUI Hollanda'ya bakıldığında ise ... sözleşmenin ...'ünün (%....) kaynak pazarı bazında münhasırlık içerdiği ve ... sözleşmenin birden fazla dönem için imzalandığı bilgisi verilmektedir. Diğer taraftan, destinasyon hizmetleri sunan Tantar'un ... sözleşmesi arasından ... (%....) adedinin kaynak pazarı bazında münhasırlık içerdiği aktarılmaktadır.

110 Yazıda, TUI'nin kaynak pazarında münhasırlık öngören anlaşmalarının %98'inin her yıl yeniden müzakere edildiği, uzun dönemli kaynak pazarı münhasırlığının yaratılmadığı açıklanmakta ve en uzun süreli anlaşmaların süresinin 2-4 yıla sınırlı olduğu bu sayının Türkiye'deki sözleşmelerin sadece %2'den daha azını teşkil ettiği ifade edilmektedir. TUI'nin taraf olduğu hiçbir sözleşmenin süresinin 5 yılı aşmadığı beyan edilmektedir. Ayrıca pazarda tesislerin artık kendi internet siteleri üzerinden doğrudan müşterilere satış yapabildikleri belirtilmektedir.

TUI'den gelen bilgiler arasında aynı zamanda yurtiçindeki tesislerle yapılmış bazı sözleşmelerden örnekler yer almaktadır.

I.3. Değerlendirme

120 Türkiye'ye gelen turistlerin yaklaşık yarısı tatillerini bir paket olarak ülkelerinde faaliyet gösteren tur operatöründen satın almaktadır. Paket sıklıkla hava yolu ile ulaşım, konaklama ve transfer hizmetlerini ihtiva etmektedir. Türkiye dışında bulunan tur operatörleri (TUI, Öger, Thomas Cook ve Tez vb.) akit serbestisi ile belirledikleri Türkiye'deki partnerleri ile iletişime geçerek tatil sezonundan aylar önce getirecekleri turist adedini öngörmekte ve eş zamanlı olarak Türkiye'deki ortak Incoming seyahat acentesi aracılığıyla turistik tesislerle kontrat imzalamaktadırlar. Turizm sezonunda getirilen turistler bu kontrat koşulları dâhilinde tesiste konaklamaktadır. Bir diğer yaygın uygulama da ön ödeme ile başlayan "borçlu cari hesap" usulüdür. Buna göre Incoming acente turistik tesise büyük meblağlı bir ödeme yapmakta ve bu ödeme sıfırlanıncaya kadar getirilen turistler o tesiste konaklamaktadırlar. Böyle bir ödeme turizm sezonu öncesinde 130 nakit girişi az olan bir turistik tesisin faaliyetlerini sürdürmesinde olumlu etki yapmakta buna karşılık da, Incoming acente hiç değilse kendi turist getirdiği ülkeden başkaca acentelerin getirdiği turistlerin otele kabul edilmemesini talep

10-47/870-303

etmektedir. Bu ticari ilişki genellikle tarafların pazarlık güçleri ve ticari ilkeleri tarafından şekillenmektedir. Örnek olarak, Rixos Otel'in münhasırlık anlaşması yapmadığı ve her Incoming acentenin turistlerini kabul ettiği bilinmektedir. Buna karşın turizm sezonu öncesi nakit ihtiyacı olan ya da konaklayan müşteri profilinin belirli bir standartta olmasını amaçlayan bir işletmenin münhasırlığı kabul etmesi sık rastlanan bir haldir.

140 2002/2 Sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'nin 2. maddesi dikey anlaşmayı üretim veya dağıtım zincirinin farklı seviyelerinde faaliyet gösteren iki ya da daha fazla teşebbüs arasında belirli mal veya hizmetlerin alımı, satımı veya yeniden satımı amacıyla yapılan anlaşmalar olarak tanımlamıştır. Oteller ile tur operatörleri bir hizmet üretimi zincirinde yer alan farklı teşebbüsler olarak kabul edilebilir. Zira tur operatörü sezon öncesinde anlaştığı konaklama tesisinden oda satın almakta, daha sonra ise bunu sezonda bir dizi sair hizmeti de aynı pakete katarak yurtdışından gelecek turistlere pazarlamaktadır.

150 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesine göre, belirli bir mal veya hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar, uyumlu eylemler ve teşebbüs birliklerinin bu tür karar ve eylemleri hukuka aykırı ve yasaktır. Oteller ile tur operatörleri arasındaki anlaşmalarda yer alan ve yukarıda özetlenen ve rekabet etmeme yükümlülüğü içeren hükümler 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinde yasaklanan hallerden biridir. Ancak 2002/2 sayılı Tebliğe istinaden, tek alıcıya sağlama yükümlülüğü içeren dikey anlaşmalar, alıcının dikey anlaşma konusu mal ve hizmetleri aldığı ilgili pazardaki payının % 40'ı aşmaması koşuluyla Kanun'un 4. maddesi hükümlerinden muaf tutulmakta ve bu tür anlaşmalar beş yıla kadar grup muafiyeti kapsamında değerlendirilmektedir.

160 Dosya konusu tek alıcıya (tur operatörüne) sağlama yükümlülüğü içeren bir dikey ilişki olduğundan uygulamanın grup muafiyeti kapsamında olup olmadığının belirlenmesinde, alıcının faaliyet gösterdiği ilgili pazardaki pazar payının değerlendirilmesi gerekmektedir. Tablo-1'de, TUI'nin faaliyet gösterdiği kaynak pazarlarındaki pazar payı yer almaktadır:

Tablo 1: TUI Pazar Payı Tablosu

ÜLKE	2007	2008	2009
Almanya
İngiltere
Belçika
İskandinavya(İsveç-Norveç-Danimarka-Finlandiya)
Hollanda
Avusturya
Fransa
Polonya
İsviçre
İtalya
Macaristan

10-47/870-303

Slovenya
İspanya
Rusya Fed.
Lüksemburg
Ukrayna

Tablodan da anlaşılacağı üzere, TUI'nin hiçbir kaynak pazarındaki son üç yıldaki pazar payı Tebliğ'de öngörülen % 40'lık eşğinin üstünde yer almamaktadır.

TUI'nin doğrudan ya da bağıli ortaklıkları aracılığıyla sahip olduğu, kiraladığı ve franchise verdiği oteller de bulunmaktadır. Bu otellerin sahibi şirketler ve otel isimlerine aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

170 Tablo 2: TUI'nin sahip olduğu ya da franchise yoluyla işlettiği otellerin listesi

<i>Iber otel</i>
Serra Palace-Palm Garden-Sarıgerme Park
<i>Magic Life</i>
Waterworld-Sarıgerme Seno Imperial-Marmaris-Kemer-Bodrum-Seven Seas-Sarıgerme
<i>Riu</i>
Kaya-Kaya Belek
<i>Robinson</i>
Çamyuva-Pamfilya-Nobilis-Sarıgerme(RC)

Bu verilere göre TUI'nin kiralama yoluyla Türkiye'de işlettiği 16 oteli bulunmaktadır. Türkiye'deki toplam tesis sayısına bakıldığında ise bu sayı oldukça önemsiz kalmakta ve diğer tur operatörleri için dışlayıcı bir etkide doğurması ihtimali bulunmamaktadır.

180 Bununla birlikte 2002/2 sayılı Tebliğ kapsamında 5 yıla kadar olan rekabet etmeme yükümlülükleri grup muafiyetinden yararlanmaktadır. TUI'nin verdiği bilgilerde oteller ile yapılan münhasırlık koşulu içeren sözleşmelerin süresinin %98'inin sadece bir sezonluk olduğu, kalan sözleşmelerin ise en fazla 2-4 yıl gibi bir dönemi kapsadığı ancak hiçbirinin 5 yılı aşan hükümler içermediği beyan edilmiştir. TUI'nin tesisler ile yaptığı örnek sözleşmeler incelendiğinde, (Tablo-3) münhasırlık içeren sözleşmelerin hiçbirinin süresinin 5 yılı aşacak şekilde düzenlenmediği görülmektedir.

Tablo 3:Örnek Sözleşmeler

Otel Adı	Kaynak Ülke	Sözleşme süresi	Münhasırlık hükmü
Justiniano Club	İngiltere
Alanya Princess	Avusturya
Club Yalı Resort	Fransa
Hotel Samara	Fransa
Club Resort Atlantis	Fransa

10-47/870-303

Club Hotels&Resorts	Yalı	İtalya
Hanay Suit		İngiltere
Hotel Miracle Deluxe Resort		Hollanda
Başar Hotel		yok
Alanya Büyük Hotel		Norveç

Dolayısıyla yukarıda değerlendirilen ve tek alıcıya sağlama yükümlülüğü içeren sözleşmelerin 2002/2 sayılı Tebliği ile getirilen grup muafiyetinden yararlandığı anlaşılmıştır.

Ayrıca, bu eylemin TUI'nin belirtilen pazar payı, sözleşmelerin süresi ve münhasırlık hükümlerinin tesislerin tüm kapasiteleri üzerinde değil, kaynak pazarına göre düzenlenmiş olması göz önüne alındığında bu tür sözleşmelerin pazarda diğer tur operatörlerini dışlayacak herhangi bir olumsuz etkiye yol açmayacağı sonucuna ulaşılmıştır.

190

J. SONUÇ

Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre;

1- TUI Travel PLC ile bir dizi turistik konaklama tesisi arasında imzalanan ve münhasırlık içeren sözleşmelerin 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği kapsamında grup muafiyetinden yararlandığına,

2- Dolayısıyla, dosya konusuna ilişkin olarak 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığına

OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.